
Hva er egentlig en kunstfeil?

SPRÅKSPALTEN

JULIE STABURSVIK

juliestabursvik@gmail.com

Julie Stabursvik er sjette års medisinstudent ved Universitetet i Oslo.

I mine snart seks år som medisinstudent har jeg ofte hørt erfarne leger slå fast at «det er en kunstfeil å ...». Hver gang har jeg lurt på hva de egentlig mener.

Illustrasjon: iStock, bearbejdet av Tidsskriftet.

Jeg har funnet ordet *kunstfeil* definert i bare én ordbok på norsk. Her står det: «brudd på legekunstens regler som medfører skade for pasienten» (1). Denne forklaringen er interessant på flere plan. Den innebærer at ordet ene og alene brukes i medisinsk sammenheng og at det ikke er en hvilken som helst feil, men en som medfører pasientskade. De fleste feil vi gjør i medisinen, har heldigvis sjelden store konsekvenser. Kunstfeilene blir derfor særlig alvorlige. Kunstfeil er det medisinstudenter og klinikere frykter kanskje mest av alt, nemlig å skade pasienten.

Opphavet

I Nasjonalbibliotekets digitalbibliotek finnes ordet *kunstfeil* første gang i 1847 (2). Her blir det anvendt om et medisinsk tema, men allerede året etter dukker det opp i en diktsamling. Ordet *kunstfeil* ble altså opprinnelig brukt i flere sammenhenger enn den medisinske, men av en eller annen grunn ser det ut til at det med tiden er blitt begrenset til legevirksomhet.

Legekunst

Ifølge ordboka innebærer kunstfeil «brudd på legekunstens regler». Hva menes med det?

Ordet *kunst* er et tysk lånord og omfatter opprinnelig langt mer enn bare bildekunst, skulpturer og liknende. Ordet har grunnbetydningen «det å kunne» (3). Når man snakker om legekunst, mener man altså den profesjonelle ferdigheten man behersker.

Man skiller gjerne mellom legevitenskap og legekunst (4). Legevitenskap brukes om læren om sykdommer og behandling, mens legekunst defineres som «den praktiske bruken av legevitenskapen i møte med den enkelte pasient». Et vesentlig formål i legeutdannelsen er å sikre at legene får øvelse i å gjøre legevitenskap om til legekunst i sitt daglige virke (4). Litt forenklet kan man si at legekunst handler om møtet mellom lege og pasient i den kliniske hverdagen.

Ordet *kunstfeil* brukes ukritisk

I praksis har jeg erfart at ordet *kunstfeil* ikke brukes i henhold til definisjonen. Mange av underviserne kaller det å glemme noe de synes er viktig for en kunstfeil. Men det er ikke nødvendigvis en kunstfeil dersom vi ikke rekvirerer en bestemt blodprøve eller velger feil modalitet for bildeundersøkelsen. Et viktig formål med et akademisk studium er å lære presise definisjoner av fagord, og der har faglærere et ansvar.

At undervisere liker å snakke om kunstfeil er visst ikke noe nytt. For en del år siden skrev Per Stensland, en erfaren lege: «I studietiden inngikk professorenes historiefortellinger om kunstfeil som en ritualisert innføring i medisinsk kultur. Kunstfeil var noe som *noen* hadde gjort og som påførte pasienten problemer. Disse *noen* var aldri læreren» (5).

Uheldige hendelser er en del av praktisk medisinsk arbeid. Det er ikke mulig å fjerne dem helt, men vi må lære av dem for å redusere forekomst og uheldige konsekvenser (5). Skal vi ha en meningsfull samtale om det, må vi bruke begrepene korrekt.

LITTERATUR

1. Kunstfeil. I: Det norske akademis ordbok.
<https://www.naob.no/ordbok/kunstfeil> Lest 22.11.2019.

2. Forslag til Lov om Medicinalvæsenet i Norge. Christiania: Mallings Bogtrykkerie, 1847: 52.
<https://www.nb.no/items/bfd2cd177a1b8d7daf7459a71764ca6a?page=0&searchText=kunstfeil> Lest 22.11.2019.
3. Kunst. I: Det norske akademis ordbok.
<https://www.naob.no/ordbok/kunst> Lest 22.11.2019.
4. Braut GS. Legevitenskap. I: Store medisinske leksikon.
<https://sml.snl.no/legevitenskap> Lest 22.11.2019.
5. Stensland P. Har du hørt om andres kunstfeil? Tidsskr Nor Lægeforen 2005; 125: 2163. [PubMed]

Publisert: 21. februar 2020. Tidsskr Nor Lægeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0621
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 8. juni 2026.